

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiunea a
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Nr. 3961/1905.

Examenul de cvalificațiune preoțească cu candidații la preoție din dieceza Aradului, prescriș prin Statutul-Organic și regulamentul special, se va țineă Luni în 12/25 Septembrie 1905 și zilele următoare la orele 9 ante-amiază, în sala de ședințe a Conzistorului diecezan gr.-or. român din Arad.

La examen sunt admiși toți acei absolvenți de teologie, cari conform §-ului 8 din Regulamentul special și-au subșternut aici până la 1/14 Septembrie 1905, cererile corăspunzător instruite.

Ioan I. Papp
Episcopul Aradului.

Patru conferențe religioase.

Înainte de asta cu câteva luni, am aflat din ziare, că în mândrul regat al României a eșit la lumină o carte plină cu hrană sufletească datorita Arhiereului Nifon N. Ploeșteanu, vicarul sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei.

Modestul prinos, — vorba autorului — a dus altarului ortodox, e botezat cu cele trei cuvinte puse în fruntea acestor șire, și e dedicat cu toată curățenia sufletului unei sfiocăse și rare podoabe a neamului, dnei Ecaterina Gheorghe Gr. Cantacuzino, soția prim-ministrului Cantacuzino și prezidenta »Societății femeilor Române«.

Conferențele aceste au fost ținute în sala Ateneului Român din București, în fața unor ascultători aleși; cea din urmă în prezența M. S. Reginei. Setea cu care au fost căutate și cerute de credincioși numitele cetiri religioase, se vădește — cred — îndeajuns din împrejurarea, că

în câteva săptămâni s'au distribuit — gratuit — până într'o filă doară 15.000 exemplare.

Mierea folositoarei cărțicele e așternută pe 256 pagini.

Obiectul conferinței prime este: *Creștinismul și foloasele aduse de el omenirii*. Acest cadou în care se sălășluște religiunea noastră, e prins și desprins în lumina sfintei evanghelii, cu vorbe înțelese, spriginite de argumente teologice și profane.

Cu aceeaș cumpănială și dragoste e plăsmuită și conferența a II, unde nu în liniamente generale, ci în toate amănuntele ni se limpezește originea neamului nostru și încreștinarea lui. Nu cuprinde cărțica aceasta lucruri necunoscute pân'aci, dar aranjarea e întocmită așa, că prezintă o icoană senină despre închiegarea popoului nostru.

Cu asemenea plăcere îți primește sufletul și pe a III: »Intemeierea Mitropoliilor și Episcopiiilor în țările Române«, unde în culori vii și demne, se ocupă cu neșarmurita alipire de »lege« a credincioșilor noștri în fața asupririlor și maltratărilor. Ușor și bine este prinsă apoi partea despre sfortările *iezuiților*, a căror pradă sunt uniții, precum mărturisește Arhiereul Nifon.

Ultima lucrare sistematică ținută de vicarul Ploeșteanu la Ateneu a fost »Despre credință«.

Dinstincțiile clare și desghenuirea frumoasă a tezelor, menținută până'n sfârșit, au făcut-o conferența deamă de aleșii săi ascultători, între cari stătea'n frunte Augusta Regină a României.

Frumsețea acestei lucrări o vor putea-o aprecia mai bine — cred — aceia cari cunosc greutatea, cu care se desvălește și apreciază o noțiune abstractă.

Cuvântul »credință« îl poartă autorul prin creerul cetitorului în atâtea forme, una mai potrivită și mai ingenioasă ca cealaltă, în cât ar dori să fie lucrarea lungă, lungă...

Imi place a crede, că scopul ce-l am prin aceste șire, — de-a împrieteni și generaliza cinstea, bogăția și demnitatea numitelor conferențe, — va întâmpina bunăvoința oamenilor de bine și îndeosebi a — preoților, cari în predici și la alte momente pastorale vor putea împărtăși cu succes miezul lor.

Conferențele părintelui Ploeșteanu, care a tipărit până aci alte cinci cărți din diferite domenii, n'or cerut și nu cer de altcum laude, căci scrișele Sfinției Sale au fost îmbrățișate și mult prețuite de pleida bărbaților cu plete albe, dar schițarea sus făcută cu toate astea — așa cred — n'a fost de prisos.

O rouă binefăcătoare ar fi — negreșit — pentru sufletul credincioșilor noștri, lipărirea și distribuirea gratuită a acelor conferențe între cei ce știu ceti. Impărtășirea acestei elemoziuni sufletești, ar efectui-o cred Ven. Conzistoare deabunăseamă, la cazul când și-ar încheia socotelile anilor cu un *plus*, fie cât de neînsemnat.

Nadăduim, că zarea apropiatului viitor ni se va întretăia cu un asemenea — prisos!

Prin mâinile credincioșilor de dincolo se strecură deja de câțiva ani încoaci cărți tipărite cu cheltueala unor evlavioși creștini cum sunt: Iorgu Dumitrescu și Grigorie Alexandrescu, cari aduc frumoase capitale morale.

Ce rău, că nu ne trimite și nouă Geniul neamului niște oameni de credința celor aci amintiți, că așa să — desmormim și noi puțin.

Nu știu încât va îndrăzni cineva să-și ceară fie și prin o cartă postală — dela autor, din București cărticica ce-o recomand, dar luând în considerare boala tradițională a cărturilor noștri, de a primi cu plăcere (chiar ziarele!) »gratuit«, prind nădejde că dintre bibliofilii noștri se vor afla măcar câțiva, cari o vor cere respectuos, căci cea din chestiune se trimite fiecăruia fără taxă. — Doamne dă să fie așa!

Tașad, la 24 August (6 Sept.) 1905.

Petru Popa
abs. de teol.

Afaceri școlare învățătoarești.

E regulă generală, că la finea și la începutul fiecărui an școlar atât învățătorul cât și corporațiunile ca susținătoare de școală, să-și facă bilanțul pe trecut și proiectul pentru viitor, în toate afacerile ce privesc școala și învățământul. Dela rezultatul bilanțului atarnă o exactă compunere a proiectului pentru viitor, de oarece un bilanț cu rezultat mai puțin provoacă, de voie de nevoie, o interesare mai mare, iar un rezultat ce întrece toate așteptările stârnește dela sine o deosebită plăcere de muncă în jurul învățământului în isuși învățământul.

Având o școală bilanț cu rezultat negativ, cei chemați, din cele esperiate în trecut, vor căuta mijloace mai multe și mai bune pentru o ameliorare co-

răspunzătoare; vor face tot posibilul ca învățământul să ia un avânt mai mare; iar fiind rezultatul pozitiv, vor griji ca din viitorul proiect să nu rămână afară nici cea mai mică poziție, care ar putea opri în loc mersul învățământului din calea apucată.

Și, ca toate să se poată aduce la îndeplinire, coalucrarea comună a factorilor competenți e neapărat de lipsă. Preot, învățător, popor, autoritate școlară, toți au datoria să ia parte activă la toate lucrările ce pretinde școala și învățământul, pentru că lipsind un factor, mersul învățământului ușor poate ieși din ogășul său, ba și poate sta în loc nemișcat.

Acum pretutindenea ne este cunoscut rezultatul anului trecut. Știm unde este pozitiv, știm unde este negativ. Unde este pozitiv, să-l lăsăm să meargă pe calea apucată, să nu-i punem nici cea mai mică judecată, iar unde este negativ, căutând mai întâi cauzele cari au produs negativitatea, să umblăm după mijloacele de mântuire.

Sunt unii cari susțin, că cauza este învățătorul. Dar dovedindu-se în multe locuri și de cele mai multe ori că unii ca aceștia sunt preocupați, nu prea ne putem lua după ei. Prin asta însă nu subscriem că nu s'ar afla și învățători, cari ar fi cauza negativității rezultatului; dar putem susține că învățător conștiu de chemarea sa, care nu duce lipsă de nimic, nu poate să pună pedeci învățământului. Pentru că poate să se afle învățător, care produce rezultatul negativ, din lipsa evalueațiunii și cunoștințelor pedagogice; și iarăș se poate afla învățător care produce astfel de rezultat din cauza că fiind slab și neregulat dotat își caută traiul prin ocupațiuni laterale cu neglijerea oficiului său.

Mai sunt apoi și alte cauze cari fac rezultatul negativ, sau cel puțin în parte ajută la ajungerea aceluia ca d. e. frecvențațiunea neregulată din partea elevilor; lipsa de reevizite de învățământ și în fine cauza unui astfel de rezultat poate fi și atitudinea ce o iau ori o exercită factorii nemijlocit chemați a conduce afacerile spirituale ale școlii, învățătorii și preoții.

Cunosc aceste cauze ale negativității învățământului, pentru a ne face pe viitor un proiect și plan, care să ne dea rezultat pozitiv, avem să căutăm și să aplicăm mijloacele cu cari le putem delătura.

Înainte de toate să aplicăm la toate școlile învățători evalueați, dela cari să putem pretinde progres și rezultat pozitiv. Instituirea de învățători lipsiți de evalueațiune nu numai că taie în legile și viața școlii, dar dă anză la diferite anomalii între popor și învățătorime peste tot.

Ni s'a dat ocaziune să auzim cu urechile și să vedem cu ochii că în cutare comună fiind aplicat învățător fără evalueațiune, poporul s'a îndatinat a privi în dânsul nu pe învățător, ci pe zilerul cu care te poți tocmi pe oră și pe zi, care împlinindu-și ziua bine rău, caută să meargă mai departe, lăsându-se cu lucrul dărăburit. Iar întâmplându-se ca în urma lui să fie aplicat învățător evalueat după recerințele legii, căruia i-se cuvine salar regulat prin lege, cvincvenal și accidenții legale, îndată auzi murmur, că mai bine ne-a mers cu Stan ori cu Bran, că nu i-a trebuit 600 coroane plată, cvincvenal, a mers imprumut la sapă și la coasă ș. a D'aci apoi năcazuri și neajunsuri cu încassarea salarului, jalbe și neplăceri în toate părțile.

După-ce am aplicat învățător evalueat, pentru a nu-i da prilej la scuze în cazul unui rezultat negativ, să ne îngrijim de îmbunătățirea stării lui materiale.

Fiind în rând cu învățătorul să grijim ca frecvențațiunea școlii să fie cât numai se poate de regulată

spre care scop atât învățătorul cât și preotul, cu vreme și fără vreme, să îndemne poporul la creșterea și luminarea tinerimei, să aplice toate mijloacele morale care le stau la dispoziție în astă privință, iar observând renitența încăpăținată, să pretindă aplicarea literiei legii în toată asprimea ei, cerând pedepsirea celor renitenți și stăruind pe lângă ezechutarea ei, fără a lua în socotință eventualele aruncări și amenințări ce ar obveni din partea acelorora; pentru că nu odată și nu într'un loc s'a întâmplat, că aplicându-se litera legii față de cei renitenți, aceia au devenit și sunt cei mai iubitori de școală și s'au împretinit cu școala și învățătorul de minune, văzând că tot ce s'a făcut, spre al lor folos s'a făcut.

Ajungând odată la ordine cu frecvența școlară, să avem în vedere mai presus de toate prevederea elevilor cu manualele trebuincioase, iar școala cu recvizitele trebuincioase, pe cari, de cumva nu le-am putea procura direct prin părinții școlariilor, să le procurăm din contribuiri benevole cât de modeste adunate dela locuitorii comunei, pe cari îi vom face atenți la scopul ce-l urmărim și-i vom îndemna la contribuire. Și ca să nu sufere învățământul, prin o eventuală risipire de cărți, împiedecare ori stagnare, cărțile să le procurăm pe seama bibliotecii parohiale, să le inducem în registrul aceleia și să purtăm evidență despre ele, să grijim că de cumva cutare școlar pierde ori niște vre-o carte dată lui spre folosință, să nu pregețăm a incasa prețul ei dela părinții lui. Prin aceasta dedăm elevul la păstrare și cruțare, iar părinții devin mai băgători de seamă la conduita fiilor lor.

În fine armonia între preot și învățător să fie lucrul de căpetenie în toate și peste tot. Ajutorul reciproc în cele bisericesti, școlare; stima reciprocă în și afară de biserică și de școală; păzirea nepătată a pozițiunii fiecăruia înaintea obștei, din ambele părți să fie călăuzii în toate afacerile lor.

Aceste cauze principiare, cari ar aduce un rezultat negativ în învățământ, delăturându-le, putem pași cu toată nădejdea pe o cale bună și vom ajunge în viitor la rezultate tot mai îmbucurătoare, spre înflorirea și înaintarea școlii noastre confesionale atât de mult cercate în aceste timpuri.

Ioan Cloambeș,
învățător.

Latinitatea limbei române

de

Iosif I. Goldiș,

fost profesor gimnazial și Episcop gr.-or. român al Aradului, traducere liberă de: Alexandru Munteanu al lui Vasilie preot gr.-or. român.

»Durch die Sprache erheben sich die Schätze der Vorwelt auf späte Geschlechter hinab, durch sie sind die Wirkungen der Seele des Stammvaters einer Nation mit dem letzten Nachkommen verbunden«.

Herder, Zur Geschichte 8 Theil. 93.

Prefață.

La întrebarea, ce s'a pus în ziarul »Alföld« — Nrii: 254 și 255 a. c., că oare sunt Români de origine romană?, am răspuns tot aici pe baza latinității limbei române, afirmativ, cu: *da*, Nrii: 280. 281. 282. 283. 285 și 286.

Dr. Dr. Réthy László, care a dat prilej întrebării de mai sus în ziarul »Alföld« prin lucrarea sa intitulată: *Anonymus despre românii ardeleni*, publică un articol iară în coloanele lui »Alföld« Nrii: 288 și 289, în care constată, că răspunsul meu este, ce-i drept, o disertație, ce atinge nivelul științific, nu însă și referitoare la obiectul din chestiune.

Cauza acestei afirmări o găsesc în faptul, că eu, de-astă-dată, am nuzuit să scot în relief latinitatea limbei și, în legătură cu aceasta, originea poporului român, numai pe baza filologiei, cu intenționata omisiune a conziderărilor istorice.

Și, pentru-aceasta, ca să răspund făgăduinței mele, ce am dat în Nr. 290 al ziarului »Alföld«, iată supun lucrarea mea într'o fascicolă separată aprecierii onoratului public, amplificată cu părțile, cari, pentru scurtimea timpului, au fost ici-colo ne atinse.

Iar când rog binevoitoarea indulgență a onoratului cetitor pentru eventualele mancițăși ce s'ar observa, fie incredințat, că curagiul de-a face pasul acesta mi-lă înspiratdra gostea desinteresată față de știința patriei. Aceasta a accentuat-o de-alt-fel însuș onoratul autor al »Anonymusului«, în mod cavaleresc în Nr. 291 al ziarului »Alföld«, după ce în persoană s'a convins despre punctul meu de vedere în chestie.

Arad, în luna Decemvre 1880.

Ioan Goldiș.

I

În anul curent, 1880, a apărut în Budapesta lucrarea dlui Dr. Réthy László, intitulată: »Anonymus despre românii (valachii) ardeleni«. În lucrarea aceasta, autorul, pe urmele marelui învățat Hunfalvi Pál, pornește la drum prin ceața secolilor, ca să descopere originea valahilor sau a românilor. Se pare a-i și succede acest lucru, călăuzit de scriitori slavi — prin ținutul Volga — și cu ajutorul chanilor ismailiți, pe cari d sa îi învrednicește de-o predilecție deosebită.

Să-mi dea voie însă Mult On. Domn redactor, ca, în marginile obiectivității, să prezent chestiunea și din al meu punct de vedere, subiectiv, întru cât ea s'a ventilat deja în Nrii 254 și 255 ai ziuarului »Alföld«, și astfel a devenit interesantă înaintea on. public cetitor.

Doresc aceasta cu atât mai vartos, ca să nu cad în bănuiala, că prin tăcere consimt, ori să stau — ceea ce e și mai rău, în rușinoasă lașitate.

Este departe de mine intenția să micșorez câtuș de puțin din valoarea reală a acestei lucrări, dar, câtă vreme autorul nesocotește scriitorii și izvoarele din patrie, cari se rapoartă la limba română, iar în schimb preferă scriitorii slavi; ba, abătându-se dela calea lui Hunfalvi, citează numai scriitori dușmani Românilor: mă găsesse nevoit să declar, că dl Réthy a procedat în mod unilateral.

Pe când Cogălniceanu și alți scriitori români se provoacă la Bonfinius, Anonymus, Benkő Iozsef, Kátona, Kornides, și la alți scriitori din patria noastră, ca la unele autorități, pe atunci Hunfalvi și dl Dr. Réthy găsesc, că operele acestora, în mare parte, sunt

povești, și pentru ce? Pentru-că Cogălniceanu și-a cules „poveștile“ din Anonymus.

Despre Bonfinius Hunfalvi Pál zice: 1) „Privitor la istoria străveche maghiară și la țările vechi, Bonfinius este un flectar tot așa de fără judecată, precum ne sunt cronicile, — dar, fiind el mai învățat, adună cu atât mai multe năzbâtii la un loc“. Schwicker, la rândul său, și de altă parte, așa se exprimă despre operele etnografice ale lui Hunfalvi: 2) „Sunt tendentioase, și cu ele nisuește a interverti — în detrimentul adevărului și al etnografiei chestiunile naționale din Orientul Europei“. Și apoi Hunfalvi se provoacă la Schwicker ca la autoritate 3).

Cu toate acestea, Hunfalvi a scris interesanta sa lucrare cu mai multă dragoste de adevăr decât dl Dr. Réthy, pentru-că Hunfalvi față cu părerile anti-românești ale lui Rösler, de regulă pune și principiile contrare ale lui Jung, pe când dl Dr. Réthy mai bine găsește de cuviință să nu le mai pomenească.

Mă plec cu adânc respect înaintea lui Hunfalvi Pál, bărbatul de 'naltă erudițiune al patriei noastre; am înaltă considerație și față de chaniu ismaeliți ai dlui Dr. Réthy; dar nu-mi va putea lua în nume de rău nimeni, dacă atât pe Hunfalvi, cât și pe dl Réthy nu-i cred infalibili în aserțiunile lor; ba chiar le trag luarea aminte, să nu declare atât de ușor operele de mare valoare ale scriitorilor patriei de povești, căci, făcând aceasta, joacă rolul lui Samson din Biblie, care a scuturat stâlpul principal al casei și pe sine împreună cu închipuții dușmani, s'a îngropat sub ruinele ei.

Abea cred, mă 'ndoiesc a crede că dl Dr. Réthy să cunoască mai bine pe Români decât pe paloți Hunfalvi iar dacă acesta a putut greși în chestia cu paloții, cum dovedește Pintér Sándor, în opul său despre paloți; cum dovedesc ziarele 4) din țară — nu păcătuiesc susținând și față de dl Dr. Réthy posibilitatea greșelilor.

Este adevărat, că limba română și-a încetățenit însușit multe cuvinte străine: din cea slavă, maghiară, neo-grecă, și albană. Dar domnilor! Să nu profesăm doctrine contrare tuturor rezultatelor atinse de filologie.

Limba e produsul instinctiv al spiritului omnesc. Materialul de nutrițiune consumat în procesul de mistuire se asimilează; dar tigrul consumând carnea mielului nu devine mai blând întocmai așa face și un popor, în raporturile de loc și timp, cu vorbele luate din necesitate.

(Va urma).

Consemnarea

manualelor recomandate pentru întrebuințare în școlile populare confesionale din dieceza Aradului pentru anul școlar 1905—6.

- * 1. „Istorie morale“ de Dr. P. Barbu Arad ed. III
- * 2. „Istorie biblice“ „ „ „ „ „ V
- * 3. „Istorie bisericesti“ „ „ „ „ „ III
- * 4. „Catehism“ „ „ „ „ „ V
- * 5. „Abc“—dar carte de cetire de I. Moldovan și consoții Arad edițiunea IV.
- * 6. „A doua carte de cetire“ de I. Groșorean și consoții Arad edițiunea II-a.

1) Etnografia lui H. Budapesta a. 1876 pag. 284.

2) Literarisches Central-Blatt für Deutschland Nr. 4, a. 1876.

3) Etnografia, pag. 441.

4) >Honc, a. 1880, Nr. 3; „Egyetértés“, același an Nr. 4

- * 7. „A treia carte de cetire“ de N. Ștef și consoții Arad edițiunea I-a
- 8. „Carte de învățatură“ pentru școlile de repetiție de I. Vuia. Brașov ediț. I-a.
- 9. „Gramatica română“ de M. Pop ediț. III-a
- 10. „Gramatica română“ partea I-a de Dr. I. Petran Arad edițiunea I-a.
- 11. „Gramatica română“ partea II-a de Dr. I. Petran Arad edițiunea I-a.
- * 12. „Curs practic de literatura română“ de I. Stanca Arad edițiunea I-a.
- 13. „Limba maghiară“ de Groșorean Moldovan partea I Arad edițiunea I-a.
- * 14. „Limba maghiară“ de Groșorean Moldovan partea II Arad edițiunea I-a.
- * 15. „Limba maghiară“ de I. Vuia Arad ediț. I-a.
- * 16. „Exerciții intuitive române-maghiare“ de I. Vancu Arad edițiunea I-a.
- 17. „Aritmetica“ partea I de A. Vlaicu Brașov ediț. III.
- 18. „Aritmetica“ „ II „ „ „ „ III.
- 19. „Aritmetica“ „ III „ „ „ „ I.
- 20. „Geometria“ de D. Dogariu „ „ II.
- 21. „Geografia comitatului Arad“ de D. Medrea, Arad edițiunea I-a.
- 22. „Geografia patriei și elem. din geogr. univers.“ de I. Darius. Brașov ediț. V-a.
- 23. „Geografia“ de V. Goldiș partea I Brașov ediț. I.
- 24. „Geografia“ „ „ „ „ II „ „ II.
- 25. „Geografia Ungariei și elem. din geografia generală“ de Dr. N. Pop Brașov ediția IX.
- 26. „Istoria patriei în legătură cu istoria generală“ de V. Goldiș Brașov ediț. I-a.
- 27. „Istoria Ungariei și elem. din istoria generală“ de Dr. N. Pop Brașov ediția X-a
- 28. „Constituția“ de V. Goldiș Brașov ediț. I-a
- 29. „Constituția“ „ I. Vuia „ „ I-a
- 30. „Istoria naturală“ de I. Vuia, „ „ I-a.
- 31. „Istoria naturală“ de I. Tuducescu
- 32. „Economia“ de Georgescu Brașov „ IV-a
- 33. „Fizica“ de I. Darius Brașov „ IV-a

Manualele mai sus înșirate se recomandă în atențiunea învățătorimei noastre pentru a le întrebuința în școli în cursul anului școlar 1905/6.

Manualele notate cu steluțe sunt tipărite în tipografia noastră diecezană și se recomandă în deosebită atențiune, din celelalte pot fi alese acelea, pe cari învățătorii le vor afla a fi mai corăspunzătoare scopului.

Mai facem două restricțiuni:

1. oprim strict de a se întrebuința din același obiect de învățământ și în aceeași clasă manuale diferite;
2. special la studiu aritmeticei să se întrebuințeze esclusiv atari manuale, cari valorile banilor nostri le socotesc după sistemul de coroană și bani.

Arad, din ședința consistorială a senatului școlar, ținută la 7/20 Septembrie 1905.

Ioan I. Papp
Episcop.

CRONICA.

Vizitațiune canonică. Joi și-a ținut Prea Sfințitul nostru Episcop Ioan I. Papp vizitațiunea canonică în Boroșineu, sediul episcopesc de ordinioară.

La gara din Boroșineu a fost întâmpinat de președintele comitetului parohial dl George Feier și de antistia comunală în frunte cu notarul Stras-

ser, încunjuțați de sute de credincioși cari umplură peronul gării, iar afară 50 flăcăi călare se repeziră în fruntea convoiului până la casa dlui Feier unde P. S. Sa a descălecat.

Serviciul divin l-a săvârșit cu azistența protosincelului R. Ciorogariu, protopopii: Const. Gurban, G. Popovici, M. Lucața, preoții V. Bălan, I. Moldovan, D. Popoviciu, I. Bodea, protodiaconul Dr. I. Suciuc și diaconul I. Ardelean. În decursul serviciului a hirotezit întru ppresbiter al Peșteștului pe părinte Alexandru Muntean și pe diaconul I. Ardelean întru preot pentru parohia Chitihaz. Cuvântul arhieresc a produs adânci impresii în sufletul poporului vestit din Boroșineu.

După încheierea acestor acte oficiale, Preasfințitul a primit în casa Dlui Feier, autoritățile civile și bisericești. Preoțimea noastră, comitetul parohial, pe preotul rom. catolic, pretura, judecătoria și antistia comunală. După masa bogat servită de dna Feier, Preasfințitul a plecat cu treuul de orele 4^{1/2} iarăși între călăreți și în aclamația poporului ieșit cu mic cu mare afară.

„Solidaritatea” este titlul unei societăți preoțești din eparhia Dunării-de-jos, în România, care are de scop ajutorarea familiilor preoților, în caz de lipsă. Societatea va ridica un asil pentru preotesele văduve și orfanii preoților. Episcopul Pimen al Dunării-de-jos a adresat o călduroasă circulară preoțimei sale, invitându-o să îmbrățișeze aceasta salutară instituțiune.

Catedrală română în Bulgaria. În Sofia s'a clădit o catedrală românească. Lucrările de construire s'au terminat zilele trecute. Sfințirea se va face în curând cu mare solemnitate.

Posta administrațiunei.

Manualele: Legendar maghiar de I. Vuia, a treia carte de cetire de N. Ștef și consoții; istorioarele religioase-morale de Dr. P. Barbu, sunt sub tipar dar în două mai mult trei săptămâni sunt gata. În urma acestora rugăm pe cei ce au comandat dela noi aceste cărți, să fie cu puțină răbdare.

Administrația tipografiei diecezane.

Concurse.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunei învățătorești cl. inferioare din **Almaș** se escrie concurs, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”.

Venitele acestei stațiuni sunt: a) în bani gata 400 cor. b) 20 șinice bucate, anume 12 șinice grâu și 8 șinice cucuruz, prețuite în 224 cor. c) spese de conferință 20 cor. d) scripturistica 10 cor. e) 10 stângeni lemne, din cari 4 stângeni pentru încălzirea salei de învățământ f) pentru curatorat 12 cor. și 6 măsuri de cucuruz g) cvartir cu 2 chilii, cuină, cămară și 1/2 din grădină. Alesul va avea a conduce strana stângă. Întru cât alesul va pute înființa și conduce cor

vocal li se pune în perspectivă o remunerațiune de 100 cor., din cassa bisericeii.

Cvivevenalele le va primi, numai după serviciu de 5 ani în această parohie.

Recurenții sunt avizați, ca recursele lor ajustate cu documentele recerute și cu atestat despre eventualul serviciu, adresate comitetului par. din Almaș, să le subștearnă la oficiul pprese din Buttyin (com. Arad) având a se prezentă în careva Duminecă, ori sârbătoare în sf. biserică din Almaș, spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Din ședința comitetului parohial ținută la 28 August 10 Septemvrie 1905.

Alesandru Nica
pres. com. par.

Ioan Iancin
not. com. par.

În conșelegere cu: *Ioan Georgea* pprezbit. insp. școlar.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a II-a din **Tărian**, protoprezbiteratul Orăzii-mari, se escrie concurs cu termen de alegere pe **9/22 Octomvrie** 1905.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială de 16 holde catast. (22 jug. mici) în care se cuprinde și competița de pășune. 3. Competința de bir dela 100 numere de case câte una măsură bucate și anume: dela casele cu pământ mai mult de 2 jug. câte una măsură de grâu de pâne, ear dela casele fără pământ ori cu pământ mai puțin de 2 jug. câte una măsură de cucuruz sfârmat. 4. Ștolele îndatinate după uzul din trecut și anume: pentru botez 40 fil. pentru cununie cu vestiri cu totul 4 cor. pentru o înmormântare mică 2 cor. pentru o înmormântare mare de clasa I-a 16 cor. cu 12 Evanghelii predică, iertăciuni și Evangelia lui Lazar, clasa a II-a 12 cor. cu 6 Evangelie predică și iertăciune, clasa a III-a 8 cor. numai cu iertăciuni, însă fără Evangelie pe drum, pentru un stâlp 2 cor., pentru o feștanie 1 cor. pentru părăstas cu pomenire la liturgie 1 cor. pentru molitvă la 6 săptămâni 20 fileri pentru săvârșirea pausului preotul primește numai pr-noasele aduse, 5. Întregirea dotațiunei preoțești din visteria statului, pentru preoți cu 8 clase 1280 cor. eară pentru preoți cu pregătiri sub 8 clase 480 cor. Contribuțiunea erarială după pământul parohial precum și apărarea de apă o va solvi preotul alegând.

Mai departe preotul alegând are să catihiseze la școala cotidiană și de repetiție din parohie, fără privire la caracterul aceleia și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dela dieceză.

Recurenții sunt pofțiți ca recursele instruite cu documentele prescrișă în §-15 Lit. b) din Regulamentul pentru parohii, adresate comitetului par. dn Ct. Tărian, să-le aștearnă la subșcrisul până în 7/20 Octomvrie 1905, având a-se prezentă în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Ct. Tărian, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conșelegere cu: *Toma Păcala* protopop.

—□—

2—3

Pentru postul învățătoreșc vacant la școala gr.-or. rom. din opidul **Tinca** ppiatul Tinca cottul Bihor cu termen de alegere pe ziua **4/17 Oct.** a. c. pe lângă următoarea dotațiune:

1. Pământ învățătoreșc în valoare de 80 cor. 2. Competința de imaș 40 cor. 3. Venitul din grădina parohială 40 cor. 4. Din repartiția pe credincioși 155 cor. 5. Ajutorul dela stat până la 800 cor. se va cere pentru învățător evalidat.

Recurenții să-și subștearnă recursele lor adresate com. par. subșcrisului ppresbiter, și să se prezenteze

în biserica din Tinca spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Se recomandă aceasta stațiune preoților cari sunt și învățători cvalificați, căci în acest caz pot fi și învățător și preot.

Tinca, Aug. 28 v. 1905.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Nicolae Roxin* ppresbiter.

—□—

2-3

Pentru stațiunile învățătoresți ppresbiteratul Beiușului din comunele următoare se publică concurs conform Ord. Ven. Conzistor din 10/23 Iunie Nr. 692 și anume:

1. **P. M. Câmpani** pe lângă salar de 400 cor. și întregire dela stat până la 600 cor.

2. **Spinuș** ca filia Pomezou salar sistemizat 632 cor.

Doritorii de a ocupa vre-una din aceste stațiuni sunt avisați a-și subșterne petițiile la adresa comitetului parohial subscrisului ppresbiter în Robogány până la 17/30 Septemvrie, ear până la 18 Sept. (1 Oct.) când se va ținea alegerea a se presenta la s. bis, în Spinuș Pomezou o alegerea se va ținea dim. la 11 ore în P. M. Câmpani la 2 ore d am. în Spinuș.

Răbăgani 19 August (1 Sept.) 1905.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu: *Elia Moga* ppresbiterul Beiușului.

—□—

3-3

Pe temeiul ordinațiunei Ven. Conzistor de sub Nr. 2378/905, după trecerea în stadiul de penziune a inv. Nicolae Debeleac, pentru îndeplinirea definitivă a stațiunei învățătoresți din **Drauț**, să escrie din nou concurs eu termin de alegere de **30 zile**, dela prima publicare.

Emolumentele anuale sunt: 1. bani în număr 600 cor. 2. 4 orgii lemne pentru nvățător, 3. Cvartir corăspunzător și 1/2 grădină; 4. Spesele pe conferință și paușal de scripturistică le supoartă comuna bisericască după trebuință; 5. Dela înmormântări unde va fi poftit, dela mort mare 80 fil., dela mort mic 40 fil. iar dela înmormântări cu liturghie 2 cor.

Învățătorul ales are a conduce strana și a instrua băieții în cântările bisericesti și glasuri.

Recurenții sunt avisați ca recursese lor ajustate cu documentele legale de cvalificațiune prescrisă în §. 60 din „Regulament“ împreună cu declarațiunea că de când își formează dreptul la cvincvenal, și adresate comitetului parohial, au a le sușterne P. On. Domn Mihail Lucața ppresbiter în Șiria (Világos), precum și are a se presenta până la terminul susindicat în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Drauț, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Drauț, la 31 August st. n. 1905.

Meletie Pop

pres. com. parohial

Traian L. Debeleac.

notar.

În conțelegere cu: *Mihail Lucața* ppresb. insp. școl.

—□—

3-3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc din **Șuncuiș** se escrie concurs cu termin de alegere pe **8 Octomvrie** n. (25 Septemvrie v.) a. c. Emolumentele incopiate cu aceasta stațiune:

1. Cvartir liber și supraedificatele necesare asemenea și grădina de legume. 2. Bani gata repartiați

pe credincioși 600 cor. 3. 6 stângeni de lemne din cari are să se încălzească și sala de învățământ. 4. Întregirea salarului învățătoresc dela stat la 800 cor. 200 cor. 5. Pentru școala de adulți după cum se va vota prin reprezentanța comunală n conțelegere cu alegândul învățător.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați ca recursese lor ajustate cu toate documentele recerute adresate com. par. din Șuncuiș să le trimită subscrisului până la 5 Oct. n. (22 Sept. v.) a. c. Acest concurs se escrie în urma ordinațiunei Veu. Conzistor ordan dela 10/23 Iunie Nr. 891/șc. 1905.

Bratca la 24 August v. 1905.

Stefan Domocoș adm. ppresc insp. școlar.

—□—

3-3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din **Ortiteag** ppresbiteratul Peșteș cu termin de alegere pe **8 Oct.** n. (25 Sept. v.) 1905.

Beneficiile acestui post sunt: 1. Locuință corăspunzătoare și grădină de legume. 2. 400 cor. repartiați pe poporeni 3. 400 cor. ajutor dela stat, deja puși în curgere. 4. Alegândul învățător pe lângă stolele îndatinate va fi îndatorat a îndeplini și postul cantoral în și afară de biserică.

Recurenții vor avea să și înainteze recursese ajustate cu documentele de lipsă și adresate com. par. din Ortiteag, subscrisului în Bratca până la 5 Oct. n. (22 Sept. v.) 1905, având recurenții în vre-o Dum. ori sârbătoare a se prezenta la bis. din loc spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic bisericesc.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Stefan Domocoș* adm. ppresb. insp șcc.

—□—

3-3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Sarand** ppresb. Peșteș, se escrie concurs eu termin de alegere pe **2/15 Oct.** 1905.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Intravilan și casa parohială 60 cor. 2. Un alt intravilan 40 cor. 3. 14 holde catastrale pământ arător și fânaț, 280 cor. 4. Birul câte o vică cucuruz sfârmat dela 114 numere à 2 cor. = 228 cor. 5. stolele usuete peste an după mijlociu 120 cor. 6. 12 holde pășune socotit în 72 cor. 7. Congrua după cvalificațiunea alesului.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită recursese ajustate conform §-lui 15 lit. C. din Regulamentul pentru parohii adresate com. par. din Sarand, oficiului ppresbiteral în Bratca până la 12 Oct. n. a. c. iar dâșii să se presinte în s. biserică din Sarand pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Stefan Domocoș* adm. ppresb.

—□—

3-3

In depozitul

tipografiei diecezane gr.-or. române din Arad str.

Réway Nr. 10, se află următoarele cărți:

Convorbiri între un cercător și un incredințut, asupra ortodoxiei bisericei orientale, de Filaret mitropolitul Mosevei — prețul 1 cor.

- „*Abc*“, carte de cetire pentru elevii clasei I de I. Moldovan, N. Ștefu, N. Boșcaiu, I. Groșorean, și P. Vancu, învățători, Ediția IV-a 40 fil.
- Carte de cetire*, pentru elevii cl. a II-a de: Iuliu Groșoreanu I. Moldovan N. Boșcaiu, N. Ștefu, P. Vancu învățători, Ediția a II-a 40 fil.
- A treia carte de cetire*, pentru cl. superioare ale școlii populare de: N. Ștefu, I. Groșorean, I. Moldovan, N. Boșcaiu și P. Vancu, — ediția I 40 fil.
- Istoriore religioase-morale și momente din viața lui Iisus* I Carte de religiune pentru școlile popor. ediția a III-a, de Dr. P. Barbu prețul 30 fil.
- Istoriore biblice* II carte de religiune pentru școlile popor. aprobată de Ven. Conzistorii gr.-or rom. din Arad, Caransebeș și Oradea-mare, Ediția III-a de Dr. P. Barbu — 30 fil.
- Istoriore bisericești* III carte de religiune pentru școlile populare Aprobată de Ven. Conzistorii gr.-or. rom. din Arad, Caransebeș și Oradea-mare. Ediția III de Dr. P. Barbu 30 fil.
- Catehism* IV-a carte de religiune pentru școlile populare, aprobată de Ven. Conzistorii din Arad, Caransebeș și Oradea-mare, Ediția V-a de Dr. P. Barbu 40 fil.
- Limba maghiară* manual pentru elevii școlilor populare rom. partea I de Iuliu Groșorean, I. Moldovan, — 50 fil.
- Limba maghiară*, cartea a II-a pentru clasele superioare ale școlii populare de I. Groșorean și I. Moldovan — 50 fil.
- Curs practic de limba maghiară* pentru 6 clase ale școlilor primare de Iuliu Vuia. Aprobată de Ven. Conzistor din Arad. Cuprinzând: Exerciții de cetire; Intuițiune și Gramatică; precum și Elemente din Aritmetică, Geografie, Istorie și Constituție. — Prețul 60 fil.
- Curs practic de Istoria literaturii române* pentru școlile populare de I. Stanca înv. — 40 fil.
- Exerciții intuitive* în limba română și maghiară elaborat pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu. Aprobat de Ven. Conzistor din Arad 50 fil.
- Tâlcuiala Evangheliilor* de fericitul Loga cu litere cirile nelegată 2 cor., legată 3 cor.
- Din liturgica bisericii ortodoxe române* pentru școlile medii și populare — 60 fil.
- Geografia comitatului Arad* pentru cl. III-a școlilor populare, scrisă de Damaschin Medrea. Manual aprobat de Ven. Conzistor din Arad și ilustrat cu mai multe figuri și hărți geografice — 70 fil.
- Conspect săptăminal* al materialului de învățământ propus în școala română poporală de Ioan Vancu înv. — 3 cor.
- Colinzi și cântece populare* culese de: T. Daul înv. 50 fileri.
- Rugăciunile școlarilor* și *Cântece bisericești* pentru școlarii și școlarițele dela școlile populare române gr.-or. alese și întocmite de unprețin al școlarilor. Ediția a III-a legat frumos — 40 fil.

Dumnezeștile Liturgii ale sfinților Ierarhii: Ioan gură-de-aur, Vasilie cel Mare și Grigorie teologul, împreună cu rânduiala chemării Duhului sfânt. Legat în pele roșie — 10 cor.

Molitvelnic cu litere cirile à 7 și 8 cor.

Un Memoriu al lui Moise Nicoară (monografie istorică) de S. Secula profesor — 1 cor.

Regulament pentru parohii în provincia mitropolitană a bisericii ort. rom. din Ungaria și Transilvania — 20 fil.

Statutul Organic al bisericii gr.-or rom. din Ungaria și Transilvania cu un Supliment — 50 fil.

Cercetarea istorică bisericească despre *Damian* Mitropolitul Moldovei 1435—1451 de George Aramă profesor la Seminarul Veniamin din Iași — 50 fil.

Acaftistul preasfintei Născătoare de D-zeu și alte rugăciuni, prețul legat 1 cor. 70 fil. În pele roșie legat 3 cor. 20 fil.

Manual de cîntări bisericești sau *Octoichul mic* care cuprinde Rânduiala Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei, cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polileul, Pripelele, Catavasiile, Irmoasele, Sfetilnele și altele — 1 cor. 60 fil.

Ciaslov (Orologion) tipărit cu litere străbune, cu binecuvântarea I. P. S. Sale Domnului Ioan Mețianu Arhiepiscop al bisericii ort. rom. din Transilvania și Mitropolit al Românilor gr.-or. din Ungaria și Transilvania. Prețul 2 cor. 40 fil.

Legea despre „pensionarea învățătorilor“ tradusă și explicată de Blașiu Codreanu înv. — 2 cor.

Leccióni din Gramatica limbei române, pentru școlile populare de Ioan Ilica înv. — 50 fil.

Stujba sfințirii bisericii după două manuscrise din anii 1674 și 1757. Cu o prefață de V. Mangra 1 coroană.

Curs practic despre cultivarea pomilor și a frăgarilor lucrat după a lui Paul Göneci, pentru învățători și privați de Ioan Pop Reteganul înv. — 60 fil.

Eticheta, studiu social de: I. I. Ardelean paroh — 1 cor. 20 fil.

Fabulele lui D. Cihindeal de Ioan Russu, paroh — prețul 2 cor.

Compediu de Geografia Universală pentru școlile medii și preparandiale de T. Ceontea profesor, Ediția II-a cu figuri originale intercalate în text — 3 coroane

Aritmetica generală și specială, manual didactic elaborat în usul preparanzilor (școlilor comerciale și medii, cum și a tuturor privaților) de Teodor Ceontea profesor. — 3 cor.

Florile inimii. Poezii de Isaia B. Bosco 1 cor 60 fil.

Specialist în pălării preotești.

Cercetați marea prăvălie
alui

Sommer Jozsef

Arad, Strada principală în palatul bisericei rom.-catolice,

Fondată la anul 1863,

în care vor afla îndeosebi domnii preoți:

pălării preotești

de calitate deosebite și dela cei mai experți măiestri, cu prețurile cele mai ieftine ce există. Pe lângă asta on. public român va găsi în marele magazin pe lângă serviciu prompt, având de conducător al prăvăliei pe un român, ca on. clienți să fie pe deplin mulțumiți, următoarele articole:

pălării de tot soiul, cilindre, și clac, cămăși de vară și de iarnă, gulere, manșete, mănuși de vară și de iarnă, cravate, ciorapi, căciuli persiane, umbrele, etc. din fabriceele cele mai renumite franceze și engleze.

Sperând, că on. public român din loc și provincie mă va onora cu vizitele sale punându-și toată încrederea în firma prăvăliei mele semnez cu deosebită stimă:

5-5

Iosif Sommer.

Specialist în pălării preotești de tot soiul.

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care cauză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

28-52

Cărți de școală.

Să aduce la cunoștința dnilor profesori și învățători că manualele scrise de fideișorul Dr. Ioan Pétran fost profesor la Arad, cărți aprobate de Ven. Conzistor și In. Guvern, se capătă și mai departe la dna Văd. Aurelia Dr. Petran în Arad str. Lázár-Vilmos Nr. 4.

Manualele sunt următoarele:

Gramatica română pentru învățământul secundar partea primă, Etimologia. Prețul 2 cor.

Gramatica română partea a doua Sintaxa. Prețul 1 cor. 50 fil.

Gramatica elementară pentru cl. III-a Prețul 30 fil.

Gramatica elementară pentru cl. IV Prețul 60 fil.

Profesorii și învățătorii cari comandă dela dna Văd. primesc 20% rabat.

4-5

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutateii de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinde-rea de stomac, greața și vomarea, sgârțurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai decât să comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, droguri, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față de mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți precum și praf. Orice fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge 2-10

Cornel Demeter

apotecar în Szászváros, iskola-utca 46.

